

"נשים הגיעו לפת לחם": העובדות השקופות שנשארו בלי חל"ת - ובלי הכנסה

עובדות חד הוריות חיוניות שלא מצאו סידור לילדיהן לא יכלו לשוב לעבודה, אבל גם לא הוצאו לחל"ת – ונתרו ללא שכר ■ לרוב אלה עובדות חלשות, שחלקן הידרדרו בעקבות המצב לרעב ■ מהצד השני, עובדות הרות נאלצות להמשיך להגיע לעבודה למרות הסיכון בהדבקה

13.05.2020 09:43 מאת: טלי חרות-סובר

א' היא עובדת סיעוד המטפלת בקשישים. במשבר הקורונה היא הגדרה עובדת חיונית וזכתה, לכאורה, לשמור על עבודתה. אלא שא' היא אם חד הוריות לשתי בנות קטנות, שעם סגירת מערכת החינוך נותרה ללא מענה, ולכן לא היתה יכולה לצאת לעבודה.

"ביקשתי מהמעסיק שיוציא אותי לחופשה ללא תשלום (חל"ת), כדי שאקבל לפחות 70% מהשכר ואוכל להתקיים ממשו", היא מספרת. "הוא סירב. התשובה שלו היתה: מצאי פתרון. מכיוון שלא מצאתי - לא יכולתי לצאת לעבודה. כבר חודשיים לא נכנס לי שקל לחשבון הבנק. עדיין אי אפשר לחזור לעבודה, מפני שמערכת החינוך לא עובדת במלואה".

א' אינה היחידה. עשרות פניות המגיעות לקרן ידיות טורונטו מבהירות כי זו בעיה שהמדינה לא הכניסה לשיקוליה. אותם עובדים ועובדות נפגעים במיוחד: הם מלכתחילה קבוצה מחולשת וחסרת רשת ביטחון כלכלית, ובימים אלה - כאשר רוב העובדים נן מקבלים תמיכה מסוימת - דווקא הם נפלו בין הכיסאות.

"מדובר בנשים שקופות", אומרת יעל בליץ זיסקין, מנהלת תכנון אסטרטגי בקרן. "אוכלוסייה שלא נמצאת בשום גרף או מסלול, ולכן אינן מקבלות כל טיפול. יש לא מעט נתונים על היוצאים לחל"ת או על מספר העובדים, אבל אין כל נתון על עובדים חיוניים שאינם יכולים לצאת לעבודה, ולכן לא משתכרים.

"חשוב לזכור כי אלה בעיקר נשים עם שכר נמוך, לרוב אף מינימום, העוסקות בתפקידי כמו סיעוד או סידור מוצרים במרכול. עבורן, חודש אחד ללא הכנסה הוא מכה כלכלית שקשה לקום ממנה. נשים מדווחות שהגיעו לפת לחם, שאין להן מאיפה להביא את הארוחה הבאה. ברור שמדובר בכל תופעות העוני – צ'קים חוזרים, חשבון מעוקל, חשבונות חשמל ומים שלא משולמים".

לדברי בליץ זיסקין, הקרן פנתה למעסיקים והפעילה לחץ. "היו כאלה שאכן שיחררו, אבל רובם לא איפשרו יציאה לחל"ת", היא אמרה. "טענת המעסיקים, למשל בתחום הסיעוד, היתה שהם לא רוצים לפרוץ סכר. הם מעסיקים אלפי עובדים ואם יתנו לאחת לצאת לחל"ת - כולם ירצו, לכן לא נותנים לאף אחד". פתרון נוסף שעמד בפני אותן נשים הוא להתפטר - אלא שאז היו חולפים לפחות 90 עד לקבלת דמי האבטלה.

"אנשי המקצוע מבינים את המצוקה ומחפשים פתרון אבל טרם נמצא כזה", אמרה בליץ זיסקין. "נדרש פה שילוב של כלל הכוחות הממשלתיים, חשיבה יצירתית וגמישות של קובעי המדיניות, יחד עם המעסיקים, כיוון שדרך המסלולים הקיימים אין פתרון".

מתגובת הביטוח הלאומי עולה כי הוא אינו מתכוון לטפל בנושא. "עם כל ההבנה למצב שבו הורה אינו יכול לחזור לעבודה בהיעדר מסגרות לילדים, החוק אינו מאפשר הענקת פיצוי או קצבה כלשהיא על כך", נמסר. "עם זאת, מי שכיום מחוסרת פרנסה יכולה לבדוק זכאותה לקצבת אבטחת הכנסה, הלוקחת בחשבון את מספר הילדים במשפחה. להורה יחיד קיים חישוב הכנסה מיטיב וגובה קצבה מיוחד".

נשים הרות צריכות לבחור בין בריאות ופרנסה

קבוצה נוספת שאינה נמצאת על דארג הפתרונות הממשלתיים היא העובדות ההרות. מכתב ששלחה עמותת המשפטניות "איתך-מעכ" למשרד הבריאות, כמו גם למשרד העבודה ולביטוח הלאומי, מתריע על "אינספור פניות שמתקבלות מדי יום בקו החם של נשים בהריון, הממשיכות לעבוד תחת הנסיבות הקיימות של התפרצות נגיף קורונה והסיכונים הכרוכים בחשיפה למגפה זו". גם כאן מדובר בעובדות חיוניות שנדרשות להגיע למקום עבודתן, ולא מוצאות לחל"ת על ידי המעסיק.

מכיוון שלא תמיד יש הצדקה בריאותית ליציאה לשמירת הריון (עבורה משלם המעסיק 100%), ומפני שאין הוראה של המדינה לאפשר לעובדות בהריון לצאת לשמירת הריון בתקופת המגפה - רופאים נמנעים מלתת אותה. כך נוצר מצב שבפני עובדת כזו יש שתי אפשרויות: להמשיך לשמור על עבודתה תוך סיכון אישי, או להישאר בבית ללא כל הכנסה.

העמותה פנתה שוב ושוב אל הגורמים הרלוונטיים בבקשה לדאוג לגמלה לשמירת הריון, או לתת הוראה להוציא נשים לשמירת הריון במהלך המשבר הבריאותי. דרישה זו עלתה גם בפני מנכ"ל המוסד לביטוח הלאומי מאיר שפיגלר, במסגרת דיון שהתקיים עוד בסוף מארס בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. בתגובה הבהיר המנכ"ל כי ככל שתוגש תביעה לשמירת הריון בשל החשש מהידבקות בנגיף קורונה במסגרת העבודה, יבחן המוסד את הנושא בגישת "בית הלל", כלומר, תינקט גישה מקלה עם הנשים - מכיוון שהמטרה היא לא להעמיד בסכנה אף אישה בהריון או את העובר ברחמה. עם זאת, עד היום לא התקבלה כל החלטה של הביטוח הלאומי בנושא.

מתגובת משרד הבריאות שקיבלה העמותה ב-26 באפריל עולה כי המשרד מביע סימפטיה לעניין, אך מגלגל את האחריות על גורמים אחרים. "האחריות של המעסיק להגן על עובדיו מפני נגיף קורונה קבועה כבר היום בתקנות", נמסר. "לעניין בקשתכן לבחינת האפשרות להורות לרופאים מקצועיים לתת החלטה על שמירת הריון לעובדות הריוניות בימים אלה, הגורם הנכון לפנות אליו לעניין זה הוא המוסד לביטוח לאומי".

עו"ד מהא שחאדה-סויטאת, מנהלת הקו החם בחיפה שמפעילה העמותה, הסבירה כי משרד הבריאות מחזיר את הכדור לביטוח הלאומי, "אך עוד לא התקבלה כל תגובה רשמית מהביטוח הלאומי. בנוסף אמרו לנו במשרד הבריאות שאם מדובר בנשים שהן בדרגות סיכון גבוהות – הן כן יקבלו אישור שמירת הריון, אבל לא ברור לנו מה הן אותן דרגות סיכון".

לאורך החודשים האחרונים, משרד הבריאות טען כי נשים הרות הן אינן חלק מקבוצות הסיכון בתקופת הקורונה, בניגוד לעמדת מדינות אחרות. "דווקא היום כשהמשק נפתח, המצב נעשה חמור עוד יותר, משום שיותר נשים בהריון נדרשות לחזור לעבודה, גם אם הן עובדות במגע ישיר למשל עם ילדים במערכת החינוך, או נוסעות בתחבורה ציבורית", אומרת שחאדה-סויטאת.

"אנחנו מבקשות הנחיות שקופות ומפורטות שיתנו על ידי משרד הבריאות והביטוח הלאומי, ויאפשרו טיפול בקבוצת הנשים הזו, כולל התוויה ברורה לזכאות לשמירת הריון. כרגע אין כל הנחיה. המדינה מנהלת ניסוי חברתי שהמחיר שלו יכול להיות כבד מאוד", היא מוסיפה.